

Az ápoló szerepe az onkológiai geriátriában

Virág Andrea

Klinikai vezető ápoló

Geriátriai Klinika és Ápolástudományi Központ

2023.05.13

SEMMELWEIS
EGYETEM 1769

A daganatos megbetegedés a második leggyakoribb halálóki tényező hazánkban.

Daganat típusok

Jó indulatú	Rossz indulatú
Gyakran lassan növekszik	Gyors ütemben nő
Jól elhatárolható, elmozdítható környezettől	Beterjed a környező szövetbe, azokat elpusztítja
Áttétet nem ad	Áttétet képez
Sejtjei jól differenciáltak, megegyeznek a kiinduló szövegtől	Sejtjei kevésbé differenciáltak, eltérnek a kiindulási szövegtől

Hazai morbiditási viszonyok

Morbiditás	Nők	Férfiak
1.	Emlőrák	Tüdőrák
2.	Tüdőrák	Prosztata rák
3.	Vastagbélrák	Vastagbélrák
4.	Végbélrák	Ajak-szájüreg tumor
5.	Méhnyakrák	Végbélrák

Daganat kialakulását segítő tényezők

Táplálkozás
35%

Dohányzás
30%

Infekció 10%

Szexuális
magatartás 8%

Foglalkozás 5-
6 %

Alkohol 3-4%

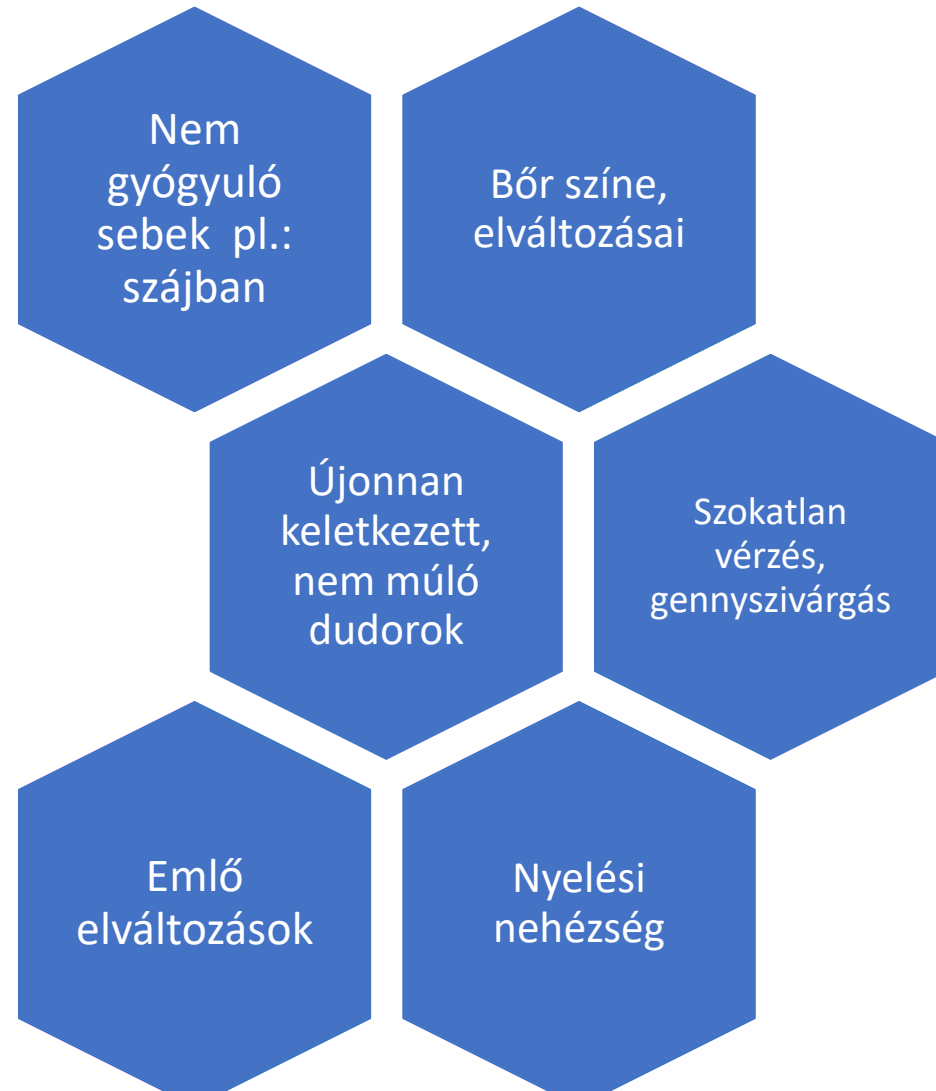
Geofizikai
tényezők 3-4%

Szennyeződés
és egyéb 2-3%

Gyanújelek

Gyanújelek

Holisztikus szemlélet (testi, lelki,
szellemi egység)

Multidiszciplináris szemlélet

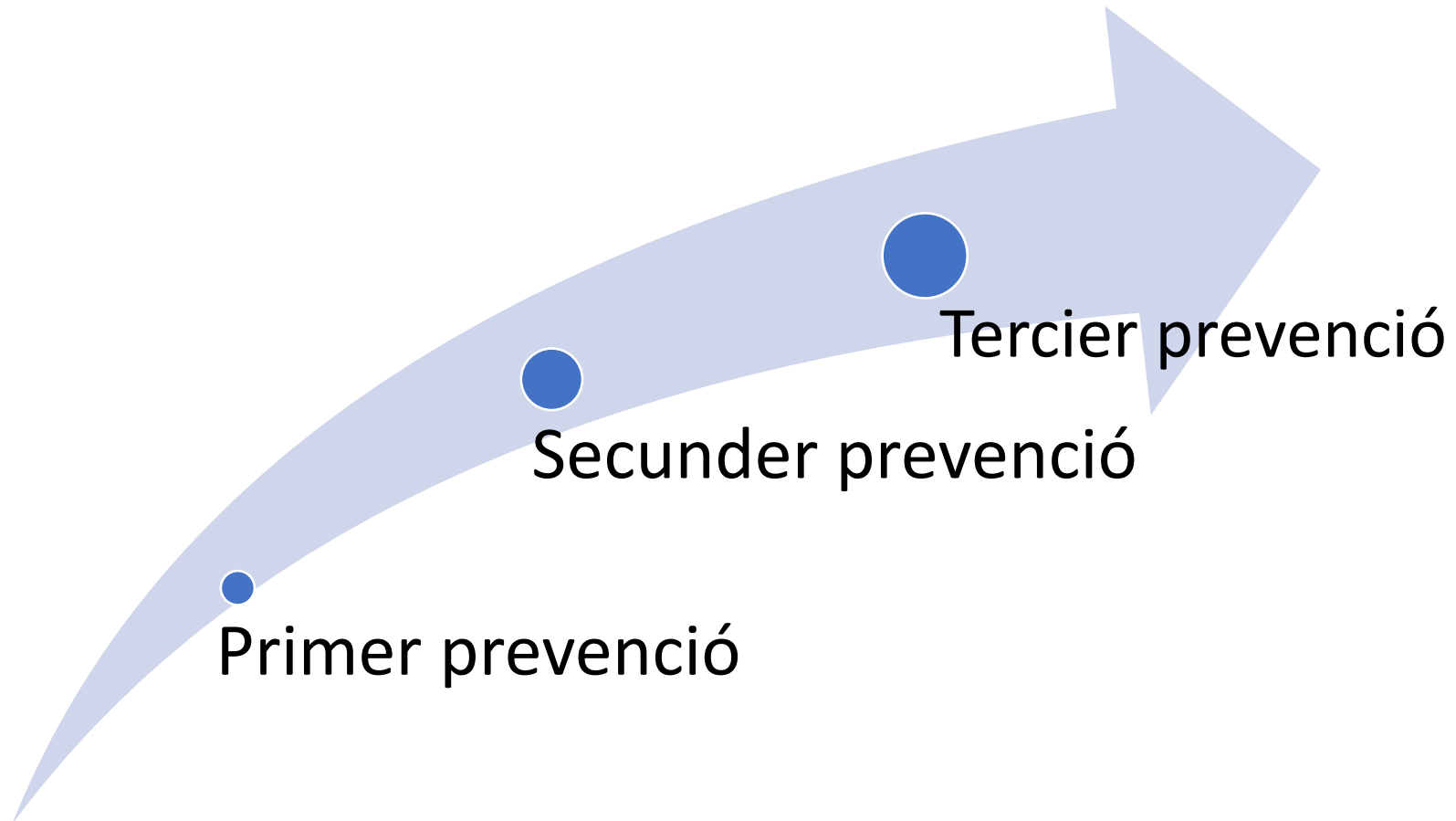
Daganatos betegek ellátásának szinterei

- Prevenció
- Korai diagnosztika
- Komplex terápia
- Rehabilitáció
- Betegkövetés
- Palliatív ellátás
- Az ápolóknak felelőseteljes és jelentős feladata van a daganatos betegek ellátásában.

Forrás:<https://www.rakellen.hu/>

Prevenció

Az ápoló szerepe a primer prevenció területén

Egészséges életmód
ismerete

Ismeretterjesztés

(Egészségvédelem, egészségfejlesztés,
egészségügyi szolgáltatások megfelelő
igénybevétele)

Egészségnevelés,
tanácsadás

Prevenációs
folyamatok
propagálásában való
részvétel

Ismereteinek bővítése
(továbbképzéseken,
konferenciákon való
részvétel, kutatások)

Az ápoló szerepe a szekunder prevenció területén

Szűrési eszközök,
technikák ismertetése

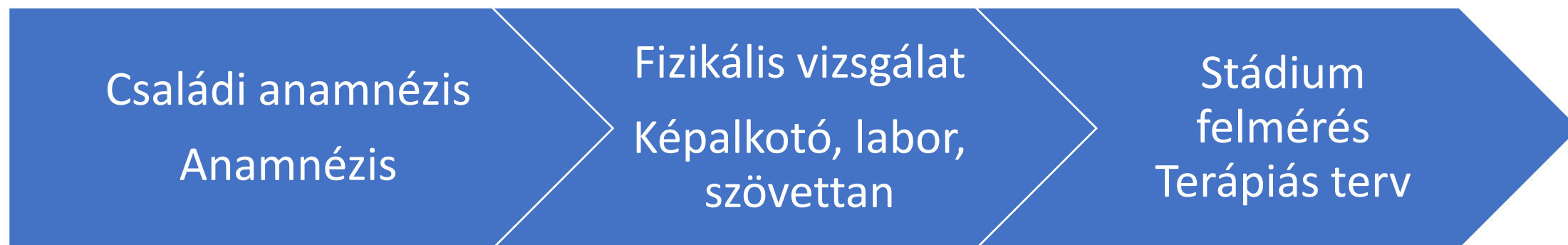
Felvilágosítás (beteg, és
hozzátartozója)

Az egészségügyi
szolgáltatások megfelelő
igénybevétele

Szűrési vizsgálatokban
való részvétel
(beteg felvilágosítása,
előkészítése a vizsgálatra,
vizsgálat utáni teendők)

Magunk is járunk
rendszeresen
szűrővizsgálatra

Az ápoló feladata a tumordiagnosztikában

Az ápoló feladata a tumordiagnosztikában

- **Felmérés:**

Szorongási státusz

Allergia

Szedett gyógyszerek

Vénbiztosítás

- **Előkészítés vizsgálathoz:**

Környezet előkészítése

Szükséges eszközök

Beteg tájékoztatása, pszichés felkészítése

Beteg pozicionálása a vizsgálathoz

Forrás:<https://daganatok.hu/>

Az ápoló feladata a tumordiagnosztikában

Vizsgálat után:

Sze. Páciens felsegítése, felöltöztetése

Kontrasztanyagossal vizsgálat után obszerváció, bő folyadékbevitel

Szúrt seb ellátása

Dokumentálás

Kezelési módszerek

- **Sebészeti kezelés** (műtét)
- **sugárkezelés** (Röntgensugár-terápia, Rádium, Izotópok)
- **kemoterápia**
- **immunterápia**
- **hormonterápia**
- **kombinált módszerek**

Műtétes beteg felmérése

Anamnézis

Műtéti kockázatok
felmérése

Érzelmi egyensúly
felmérése

Tájékozott beteg?
Műtét lényege,
kockázata,
szövődménye

Műtétes beteg felmérése

Korábbi
betegségek,
műtétek

Alkalmazott
gyógyszerek,
gyógyszer allergia

Életmód,
életkörülmény,
családi háttér

Biztonságos,
támogató
környezet?

Műtétes beteg pszichés felkészítése

Ismertetni kell

- Osztály szokásai
- Műtét időpontja
- Műtét menete

Biztonság érzet biztosítása

- Tájékozottság
- Biztonság érzet
- Nem marad magára

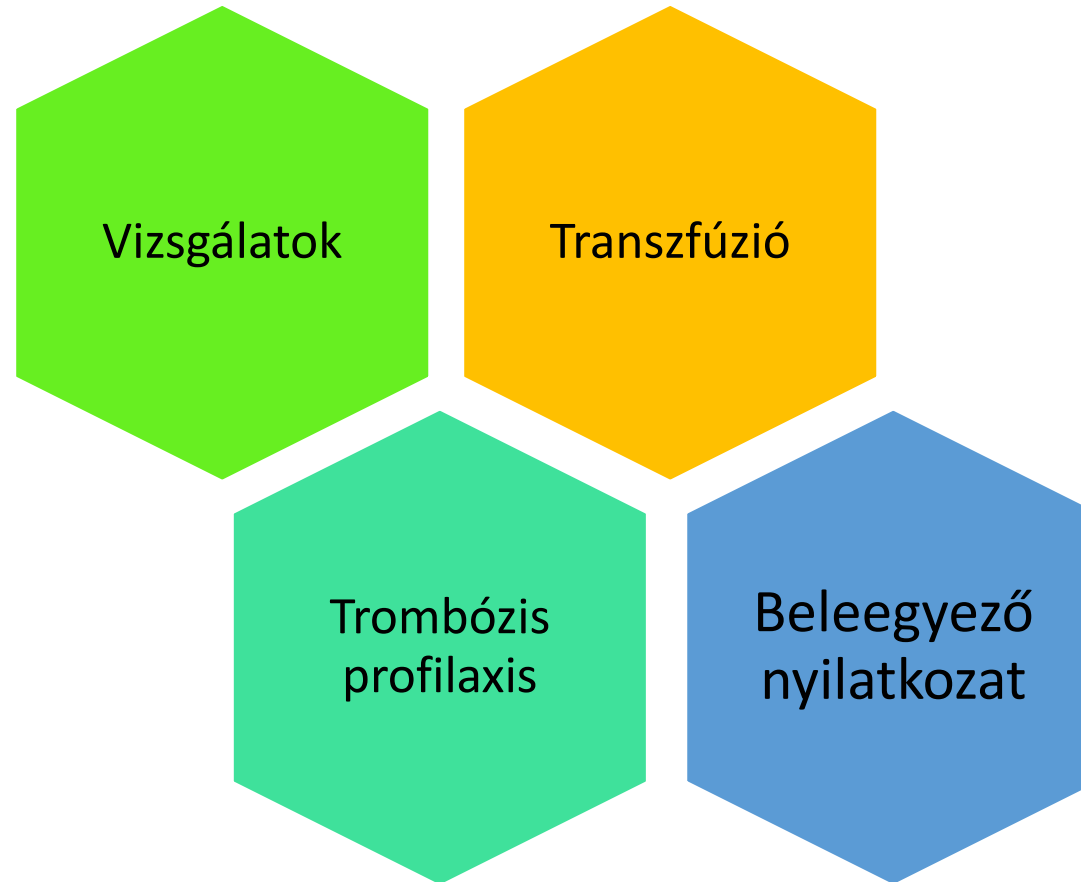
Hozzá tartozók

- Igény szerint mellette lehetnek
- Hozzá tartozók tájékoztatása, támogatása

A beteg testi előkészítése

Műtéti előkészítés

Az ápoló feladata műtét után

Észlelés

- Vérzés
- Vitális paraméterek
- Vizelet
- Tudatállapot

Posztoperatív szövődmény

- Sebgyógyulás zavara
- Légzési szövődmény (pneumonia)
- Szív-érrend.szöv. (arrythmia)
- Gyomor-bélműködés zavar (ileus)

Egyéb ápolói teendő

- Pihenés biztosítása
- Légzés segítése
- Folyadék- elektrolit egyensúly
- Hőérzet javítása
- Fájdalom csillapítás
- Hányinger, hányás csill.
- Kommunikáció segítése
- Hozzá tartozó támogatása
- Dokumentálás

Sugárterápia során felmerülő ápolói feladatok

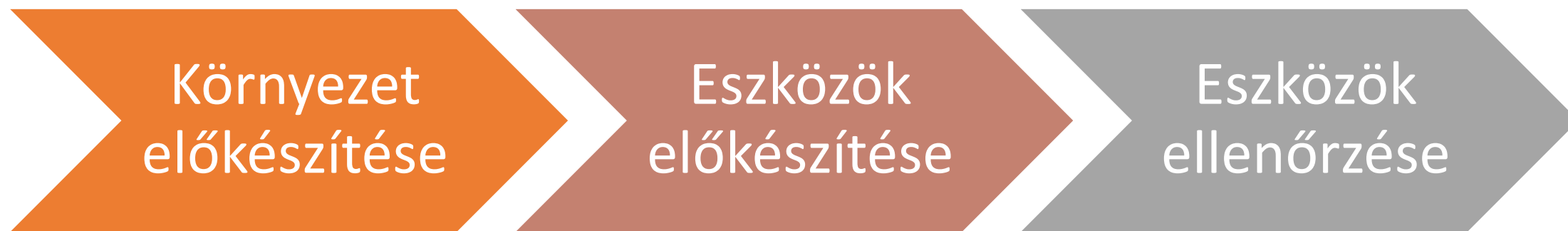
Szorongási státusz

Szomatikus státusz

Pszichés státusz

Vizsgálathoz
szükséges testhelyzet
kivitelezésének
felmérése

Előkészítés a sugárterápiához

A beteg pszichés felkészítése

Kezelés menete, hatásai, időtartama

Megértette? Együttműködő?

Engedjük, hogy kérdéseit feltegye a beteg a kezeléssel kapcsolatban

A vizsgálat akkor kezdődik el, ha felkészültnek érzi magát

A beteg testi előkészítése

Vizsgálandó testrész szabaddá tétele

Testhelyzet kialakítása (stabil,
kényelmes)

Terápia alatti teendők

A kezelés menetének ismertetése

Vitális paraméterek ellenőrzése

Észlelni kell az esetleges komplikációkat

Sugárvédelem szabályainak betartása

Terápia utáni teendők

Dokumentáció

Kezelő asztal fertőtlenítése

Életminőség javító tanácsok adása a betegnek

Betegoktatás

Megfelelő
bőrápolás

Szűk ruhanemű
kerülése adott
testrészen

Bőrt nem
szabad
dörzsölni

Adott területen
ne használjon
ragtapaszt

Kerülni kell a
túl meleget és
túl hideget

Ne érje
közvetlenül
napsugárzás

Gyógyszeres kezeléssel kapcsolatos ápolói feladatok

Anamnézis

Testi állapot
felmérés

Lelki állapot
felmérés

Kezelés
milyensége

Előkészítés a gyógyszeres kezeléshez

Védőeszközök használata

Veszélyes hulladékgyűjtő biztosítása

Infúziós palackot beadás előtt fertőtleníteni kell

Infúzió összeszerelés és beadásának protokollja szerint kell eljárni

Kezelés előtt, alatt és után

Beteg pszichés felkészítése

Beteg testi felkészítése

Kezelés alatti megfigyelés

Kezelés utáni megfigyelés

Ápolói feladatok panaszok tükrében

Túlérzékenységi
reakció
megelőzése

Vérképzőszervi
mellékhatások

Gyomor-
bélnyálkahártya
mellékhatások

Szupportív kezelés

Hányinger, hányás

Életmódbeli
tanácsok

Táplálkozási –
folyadékfogyasztási
szokások

Hányinger
felmérése: időbeli
jellege, minősége,
intenzitása

Milyen faktor
fokozza vagy
csökkenti

Milyen hatásai
vannak az
életminőségre

Fájdalom

Gyógyszeres
fájdalomcsillapítás

Tájékoztatni kell a
lehetőségekről

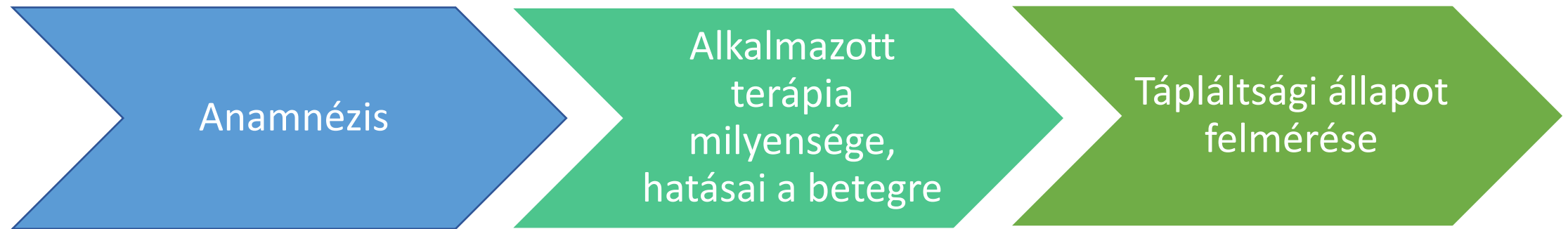
Fájdalmas
beavatkozás előtt
javasoljuk

Fájdalom miatti
alvászavar
megelőzése

Fájdalomcsillapítók
mellékhatásainak
megfigyelése

Egyéb módszerek:
TENS, gyógytorna,
relaxáció, stb.

Táplálás terápia

Táplálás terápia

Malnutríció, sarcopenia felmérés

Testtömegkontroll

Enterális táplálásnál TÁLLALÁS fontossága

Táplálás terápia tünetekhez alkalmazkodva

Nyelési képességeknek megfelelő diéta

Érzékeny nyálkahártya → hideg, lédús gyümölcs

Bél-diszkomfort érzés → almaszós, banán, kompót, rizs

Táplálás terápia tünetekhez alkalmazkodva

Emlőrák → ösztrogén kerülés pl.: szója

Étvágytalanság → naponta többször, keveset pl.: krémsajt, reszelt sajt

Csökkenet ízérzés → szárított vagy friss fűszernövények

Táplálás terápia tünetekhez alkalmazkodva

Hányinger, hányás → hideg étel, ital

Puffadás, hasmenés, hasi görcs → zabpehely, reszelt répa, alma

Romlott emésztés, felszívódás → turmix, húspuding, felfújtak

TÁPSZEREK

Beteg és hozzátartozó tájékoztatása a hozzátáplálásról

TEAM munka: Dietetikus bevonása

Rehabilitációs lehetőségek

Testi
rehabilitáció

Mozgásterápia
pl.: Tánc

Pszichoterápia

Segédeszközök
használata

Kezelés
mellékhatásainak
kezelése

Rehabilitációs lehetőségek

Táplálkozás
fontossága

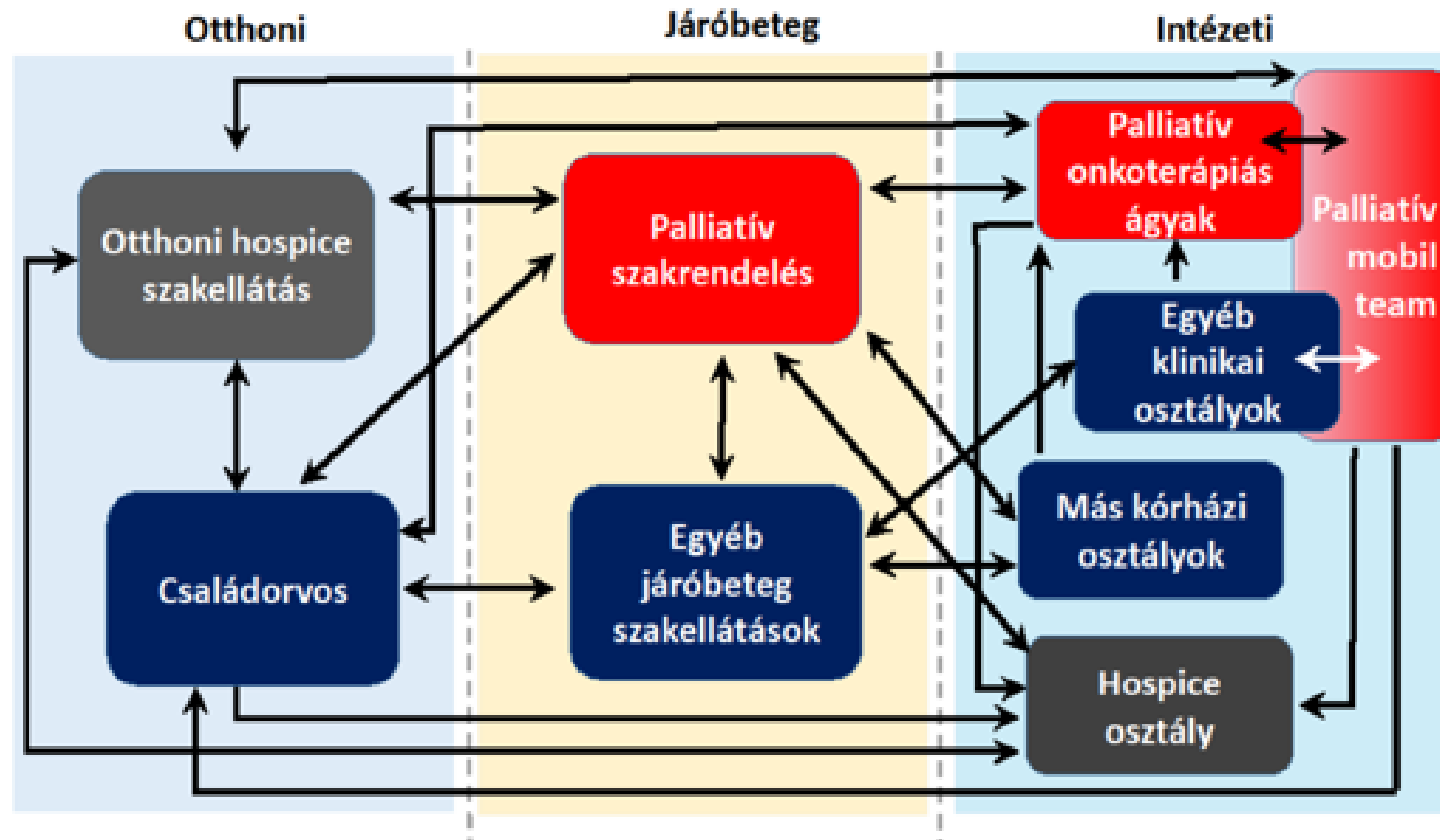
Betegek
kérdézhessenek
bármikor

Sorstársközösségek

Betegklubok

Hozzá tartozók
bevonása
folyamatosan

Hospice ellátás szolgáltatási formái

Palliatív ellátás

Az ápolás célja a beteg fizikai és emocionális kényelmének biztosítása

- A beteg fájdalmának csökkentése
- A megfelelő pihenés biztosítása
- A megfelelő táplálék- és folyadékbevitel,
- A bőr épségének biztosítása
- A salakanyag ürítésben segédkezni
- Emocionális támogatást kell adni, anélkül, hogy hamis reményeket ébresztenénk

HOSPICE-filozófia

Forrás:<https://rakgyogyitas.hu/>

A daganatos beteg szükségleteinek felmérése, tervezése

A daganatos beteg állapotát gondos megfigyeléssel lehet felmérni:

- Folyadékfelvételt, -ürítést,
- Bőrszint
- Általános állapotát
- Sebekből történő váladékozást
- Depresszióra utaló jeleket,
- Szubjektív jelzőkre (fájdalom, hányinger, szorongás), melyeket a beteg nem említ

Ápoló feladata

- Alap és szakápolási ápolási feladatok
- Beteg állapotának követése, dokumentálása
- Változások jelzése
- Család vezetése, támogatása
- Kapcsolattartás
- Tájékoztatás, oktatás
- Ellátás szervezés

Multidiszciplináris team tagjai

Források:

- Szalai, M. (2016). *A felnőtt onkológiai szakápolás alapjai*. Budapest:SpringMed
- Kásler, M. (2017). *Onkológia alapjai*. Budapest:Medicina
- <https://rakgyogyitas.hu/>
- <https://www.rakellen.hu/>

Köszönöm a figyelmet!

